

Bruksela, dnia 7.12.2016 r.
COM(2016) 941 final

**KOMUNIKAT KOMISJI DO PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO, RADY,
EUROPEJSKIEGO KOMITETU EKONOMICZNO-SPOŁECZNEGO I KOMITETU
REGIONÓW**

POPRAWA I MODERNIZACJA EDUKACJI

POPRAWA I MODERNIZACJA EDUKACJI

Wysokiej jakości edukacja dla wszystkich

1. Edukacja ma strategiczne znaczenie dla naszych społeczeństw oraz dla rozwoju gospodarczego

Dobrobyt i styl życia Europy opierają się na jej największym atucie: na jej obywatelach. W zmieniającym się społeczeństwie i w konkurencyjnym globalnym otoczeniu jakość edukacji ma dla UE kluczowe znaczenie, ponieważ jest gwarantem ciągłości spójności społecznej, konkurencyjności i zrównoważonego wzrostu. Inwestowanie w młodych ludzi jest nieodzowne, aby możliwa była realizacja celów związanych z zatrudnieniem, wzrostem, inwestycjami oraz konkurencyjnością – którego sednem jest sprawiedliwość społeczna. Zapewnienie ogólnodostępnej edukacji wysokiej jakości jest jedną z najlepszych inwestycji, na jaką społeczeństwo może się zdecydować.

Ogólnodostępna edukacja wysokiej jakości stanowi podstawę spójności społecznej i otwartego społeczeństwa. Edukacja wysokiej jakości to o wiele więcej niż inwestycja gospodarcza. Jest ona kluczowa dla rozwoju osobistego, społecznego i zawodowego oraz dla zwiększenia zdolności do zatrudnienia przez całe życie. Może być ona również jednym z najlepszych sposobów rozwiązania problemu nierówności społeczno-gospodarczych oraz promowania włączenia społecznego. Aby zrealizować powyższe cele, systemy edukacji powinny być dostępne, zapewniać wszystkim równe szanse bez względu na pochodzenie oraz przynosić wysokiej jakości wyniki.

Systemy edukacyjne i szkoleniowe w Europie zapewniają dobre wyniki... Państwa członkowskie ponoszą główną odpowiedzialność za swoje systemy edukacyjne i szkoleniowe, a każde z nich przez lata angażowało się w znaczące reformy i wzajemne oceny. Europa poczyniła znaczące postępy w ogólnej poprawie edukacji. Potwierdza to np. rosnąca liczba młodych ludzi zdobywających wykształcenie wyższe, dzięki której osiągalny staje się przewodni cel strategii Europa 2020 zakładający zwiększenie odsetka osób z dyplomem uczelni wyższej do 40 %. Z tego samego względu wielkim sukcesem było zmniejszenie liczby osób wcześniej kończących naukę. W latach 2005–2015 odsetek ten spadł o 30 % i obecnie jego średnia w UE wynosi 11 %.

... ale nie ma powodów do samozadowolenia. Niedawne wyniki badania OECD PISA¹ potwierdzają, że wysoki odsetek 15-letnich uczniów odznacza się niewystarczającymi umiejętnościami podstawowymi w takich dziedzinach jak czytanie, matematyka i nauki ścisłe. Niepokój budzi fakt, że wyniki te gorsze od wyników z 2012 roku. Porównanie pomiędzy poszczególnymi państwami pokazuje, że niektóre państwa członkowskie powinny zmniejszyć odsetek uczniów o bardzo niskich umiejętnościach podstawowych (który w niektórych państwach przekracza 30 %). Jeśli chodzi o zwiększanie zdolności do zatrudnienia, większe postępy pozwolą na realizację celu referencyjnego UE przewidującego, że do roku 2020 odsetek zatrudnionych młodych osób z dyplomem osiągnie 82 %. Obecnie wskaźnik ten wynosi zaledwie 77 %. Kolejna istotna obawa jest związana z faktem wczesnego kończenia nauki przez znaczną liczbę młodych ludzi, którzy nie uzyskują formalnych kwalifikacji. Dotyczy to zwłaszcza uczniów urodzonych za granicą, w przypadku których odsetek osób wcześniej kończących naukę wynosi 19 %. Wskazuje to wyraźnie na potrzebę poprawy sprawności i wyników systemów edukacji i

¹ <http://www.oecd.org/pisa/>

szkoleń. W związku z niedawnym napływem uchodźców wymagana jest również szybka reakcja i skuteczna strategia integracji.

Wszyscy uczniowie powinni mieć dostęp do edukacji wysokiej jakości. Szczególnie niepokojący jest nieproporcjonalnie wysoki odsetek uczniów pochodzących ze szczególnie wrażliwych środowisk społeczno-gospodarczych wśród uczniów uzyskujących słabe wyniki w nauce. Kolejnym wyzwaniem jest oferowanie edukacji na równym poziomie w całej UE, w tym na obszarach oddalonych. Wskazuje to na ryzyko wystąpienia luki w systemie edukacji. Edukacja oferuje unikalne możliwości zwalczania nierówności społeczno-gospodarczych i stereotypów płci. Gwarantuje także, że nikt nie zostanie pozostawiony samemu sobie. Jednakże obecnie europejskie systemy edukacji nie wykorzystują swojego potencjału wystarczająco efektywnie.

Należy zmodernizować system edukacyjny i stale podwyższać jakość edukacji. Globalizacja oraz zmiany technologiczne otwierają nowe możliwości – zarówno w edukacji, jak i w pracy. Zaledwie jedna czwarta dzieci w wieku szkolnym w Europie jest uczona przez nauczycieli poruszających się swobodnie w środowisku cyfrowym². Transformacja cyfrowa zmienia rynek pracy i wymaga nowych umiejętności. Technologie cyfrowe oferują również nowe sposoby uczenia się, o ile dostęp do tych technologii jest wystarczający. Aby możliwe było czerpanie korzyści z tych trendów, systemy edukacji i szkoleń muszą lepiej reagować na te zmiany w otaczającej rzeczywistości. Wysokiej jakości edukacja jest nieodzowna, aby wyposażyć młodych ludzi w wiedzę, postawy, umiejętności i nastawienie do świata, które pomogą im wykorzystać te nowe możliwości. Systemy szkolne mają problemy z przekazywaniem kluczowych kompetencji, takich jak umiejętności cyfrowe, przedsiębiorczość, czy kompetencje społeczne i obywatelskie. Ten problem wymaga kroków zaradczych. Dążenie do poprawy jakości edukacji jest celem, który dotyczy wszystkich państw członkowskich. Nawet państwa, które uzyskują dobre wyniki w tym obszarze nie powinny spoczywać na laurach. Zapewnienie edukacji dobrej jakości to zadanie, które nigdy się nie kończy: wymaga stałej uwagi, doskonalenia i adaptacji.

Konieczna jest poprawa efektywności: stworzenie systemów edukacji charakteryzujących się wysoką jakością i zdolnością włączającą wiąże się z kosztami i wymaga stosownych nakładów finansowych. Przeznaczanie funduszy na edukację jest wydatkiem publicznym, który sprzyja wzrostowi i może promować sprawiedliwość społeczną oraz innowacyjną i konkurencyjną gospodarkę oferującą dobre perspektywy zatrudnienia. W 2014 roku, po raz pierwszy od trzech lat, wydatki publiczne wzrosły w ujęciu rzeczywistym, osiągając poziom 4,9 % PKB³. Nie ma jednak gwarancji, że zwiększenie wydatków publicznych automatycznie przełoży się na uzyskiwanie lepszych wyników. Porównując wyniki PISA oraz poziom wydatków publicznych na edukację przedszkolną i szkolną, widać znaczne różnice w efektywności wykorzystywania zasobów przez państwa członkowskie. Dowody te wskazują na zasadnicze znaczenie poprawy efektywności, tj. możliwie jak najlepsze wykorzystywanie ograniczonych zasobów, aby zapewnić jakość, sprawiedliwe traktowanie oraz wyniki.

² Badanie szkół: Technologie ICT w edukacji, ustalenie kryteriów dostępu, korzystanie i podejście do technologii w europejskich szkołach (<https://ec.europa.eu/digital-single-market/sites/digital-agenda/files/KK-31-13-401-EN-N.pdf>)

³ Średnia dla UE maskuje znaczące różnice występujące między państwami członkowskimi. Wydatki na edukację liczone jako odsetek PKB w poszczególnych państwach członkowskich wynoszą od 3 % do 7,2 %.

Należy wzmocnić wysiłki i efektywniej inwestować w młodych ludzi. Niniejszy komunikat podkreśla fundamentalną rolę, jaką odgrywa edukacja, oraz określa sposoby wsparcia wysiłków podejmowanych przez państwa członkowskie, czy to w poszczególnych sektorach edukacji (Rozdział 2), czy w całym jej zakresie (Rozdział 3). Niniejszy komunikat stanowi część pakietu działań, którego celem jest wspieranie młodych ludzi. Ponawiane wysiłki mające poprawić i zmodernizować edukację są blisko powiązane z uruchomionym w czerwcu 2016 roku Nowym europejskim programem na rzecz umiejętności⁴ oraz częściowo się na nim opierają. Działania określone w ramach tych inicjatyw wzajemnie się uzupełniają i wzmacniają.

2. Lepsze wsparcie państw członkowskich przez UE w modernizacji edukacji szkolnej i szkolnictwa wyższego

UE może wspierać państwa członkowskie w wysiłkach na rzecz reform, których celem jest modernizacja edukacji szkolnej i szkolnictwa wyższego. W 2017 roku Komisja przedstawi konkretne inicjatywy dotyczące kluczowych kwestii w obszarze edukacji szkolnej i szkolnictwa wyższego. Inicjatywy zostaną przygotowane z pełnym poszanowaniem zasady pomocniczości, w bliskiej współpracy z kluczowymi zainteresowanymi stronami z państw członkowskich, takimi jak stowarzyszenia osób uczących się, nauczycieli, liderów edukacyjnych i rodziców, partnerzy społeczni oraz organizacje społeczeństwa obywatelskiego.

2.1. Edukacja szkolna i wczesna edukacja

Wczesna edukacja i opieka nad dzieckiem

Jakość wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem są kluczowe dla stworzenia podstaw rozwoju osobistego i uczenia ustawicznego. Pierwsze lata życia mają zasadnicze znaczenie dla rozwoju umiejętności poznawczych i pozapoznawczych. Niedobory na wczesnych etapach rozwoju są trudne do nadrobienia w późniejszym życiu. Natomiast wysokiej jakości edukacja zapewniona we wczesnym okresie życia jest silną podstawą dla łatwiejszego zdobywania umiejętności przez resztę życia.

Wysokiej jakości wczesna edukacja jest efektywnym i skutecznym sposobem promowania sprawiedliwości społecznej. Pomaga ona w zmniejszeniu liczby osób wcześnie kończących naukę oraz w redukcji poziomu słabych wyników w nauce, a także odgrywa istotną rolę w pokonywaniu nierównych szans edukacyjnych, dając dzieciom pochodzącym ze środowisk społecznie i gospodarczo wrażliwych lepszą szansę na awans społeczny. Dodatkowo koszty dobrej wczesnej edukacji i opieki są stosunkowo niskie, a jej zapewnienie zdecydowanie bardziej skuteczne w porównaniu z działaniami korygującymi w późniejszym życiu. Z tego też powodu wszelkie próby podejmowane w

⁴ COM(2016) 381 final – Nowy europejski program na rzecz umiejętności: Wspólne działania na rzecz wzmocnienia kapitału ludzkiego, zwiększania szans na zatrudnienie i konkurencyjności. Program koncentruje się na wyposażeniu większej liczby ludzi w lepsze umiejętności, skuteczniejszym wykorzystywaniu istniejących umiejętności oraz podniesieniu poziomu wiedzy i informacji o umiejętnościach.

celu doskonalenia edukacji i efektywności systemów edukacji powinny rozpocząć się od analizy edukacji we wczesnym dzieciństwie.

Kwestie związane z jakością i dostępnością. Jeśli chodzi o zapewnienie wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem, państwa członkowskie niemal osiągnęły poziom odniesienia w wysokości 95 % określony w ramach współpracy w dziedzinie kształcenia i szkolenia 2020, a średni wskaźnik uczestnictwa w 2014 r. wyniósł 94,3 %⁵. Jednakże dzieci ze środowisk nieuprzywilejowanych i grup mniejszościowych nadal są niedostatecznie reprezentowane⁶. Wczesna edukacja i opieka nad dzieckiem mogą w pozytywny sposób wpłynąć na równe szanse oraz na możliwość awansu społecznego, jedynie jeśli są ogólnodostępne, przystępne cenowo i wysokiej jakości. Realizacja tych celów wymaga dalszych usprawnień. W szczególności konieczne są inwestycje w wykwalifikowanych i dobrze wyszkolonych pracowników oświaty oraz opracowanie programów nauczania, które będą stymulujące dla dzieci i będą je wspierać w procesie nauki.

Komisja będzie w dalszym ciągu wspierać wysiłki państw członkowskich na rzecz zapewnienia wysokiej jakości wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem. Nasili również starania, aby pomóc państwom członkowskim we wzajemnej nauce i identyfikacji najlepszych rozwiązań. Działania te zapewnią optymalne przejście dzieci od wczesnej edukacji do szkoły podstawowej.

Kształcenie szkolne

Europa musi rozwijać kształcenie szkolne i wprowadzać do niego innowacje. Wiele systemów kształcenia szkolnego nie jest w stanie nadążyć za głębokimi i złożonymi zmianami zachodzącymi w naszych społeczeństwach i gospodarkach. Szkoły powinny przystosować się do ewoluującego otoczenia w którym funkcjonują, w tym do ery cyfryzacji i coraz większej różnorodności wśród uczniów. Wszystkie te kwestie wymagają nie tylko przystosowania programów szkolnych, ale również bardziej zróżnicowanego sposobu nauczania i uczenia się, aby zaspokoić potrzeby wszystkich osób uczących się. Ten sam system edukacyjny nie gwarantuje jednak takich samych możliwości dla wszystkich. Istnieją znaczące rozbieżności w jakości edukacji w ramach tego samego systemu edukacji. Wyzwania te wywierają coraz większą presję na zarządzanie systemem kształcenia szkolnego, ukierunkowaną na promowanie edukacji wyższej jakości oraz włączenia społecznego poprzez zrównoważone innowacje. Europa musi walczyć z wykluczeniem cyfrowym i zapewnić wszystkim stosowny dostęp do zasobów i infrastruktury cyfrowej.

Bliskie powiązania pomiędzy szkołami a ich otoczeniem pozwalają lepiej dostosować się do lokalnej specyfiki. Pozwala to szkołom wzmacniać współpracę ze społecznością lokalną i oferować młodym ludziom konstruktywne doświadczenia edukacyjne poza szkołą i formalnymi strukturami nauczania. Odpowiednia równowaga pomiędzy autonomią szkół i rozliczalnością placówek oświatowych prowadzi do poprawy systemów edukacji i uzyskiwania wyników na wysokim poziomie.

⁵ Monitor Kształcenia i Szkolenia 2016 (ec.europa.eu/education/monitor)

⁶ J. Bennet, 2012, Early childhood education and care (ECEC) for children from disadvantaged backgrounds: Findings from a European literature review and two case studies.

Jakość nauczania i sposób kierowania szkołami odgrywają kluczową rolę. Jednym z kluczowych elementów w zakresie poprawy jakości, osiągnięć społecznych oraz efektywności szkół jest udzielenie większego wsparcia nauczycielom i liderom edukacyjnym. Nauczyciele odgrywają centralną rolę w przekazywaniu wiedzy i wspólnych wartości oraz wspieraniu uczniów pochodzących z społecznie i gospodarczo wrażliwych środowisk. Aby wspierać nauczycieli w radzeniu sobie z tymi trudnymi zadaniami, konieczne są strategiczne inwestycje w efektywne kierowanie szkołami oraz w zawód nauczyciela, który powinien opierać się na najwyższej jakości kształceniu wstępnym, pracy zespołowej oraz własnym rozwoju zawodowym na kolejnych etapach kariery. Szkolenia dla przyszłych nauczycieli oraz szkolenia w ramach doskonalenia zawodowego nauczycieli powinny obejmować umiejętności oraz kompetencje cyfrowe, które liderzy edukacyjni powinni aktywnie wspierać.

Komisja:

- sformułuje wnioski dotyczące polityki oraz będzie wspierać jej rozwój na poziomie UE i na poziomie państw członkowskich w oparciu o nowe **dane PISA 2016** oraz **współpracę z OECD**, w celu poprawy efektywności wykorzystywania zasobów w szkołach;

- zgodnie z informacją zawartą w dokumencie Nowy europejski program na rzecz umiejętności dokona przeglądu **ram kluczowych kompetencji w procesie uczenia się przez całe życie** z 2006 roku i przeprowadzi aktualizację ich obecnych definicji, aby dostosować je do nowych potrzeb społecznych i gospodarczych i ponownie zwrócić uwagę na efekty uczenia się, oraz aby wspierać rozwój kompetencji osób uczących się;

- będzie wspierać kształtowanie **przedsiębiorczych postaw i umiejętności** (rozwijanie poczucia inicjatywy, kreatywności, innowacyjności i odpowiedzialności) oraz **kształcenie w zakresie przedsiębiorczości** poprzez podejmowanie specjalnych działań skłaniających państwa członkowskie do wspierania zdobywania doświadczeń w zakresie przedsiębiorczości przez wszystkie osoby uczące się przed zakończeniem kształcenia formalnego;

- zgodnie z informacją zawartą w dokumencie Nowy europejski program na rzecz umiejętności zintensyfikuje prace z państwami członkowskimi, grupami interesów i przemysłem w ramach **Koalicji na rzecz umiejętności cyfrowych**, w tym grupy roboczej ET 2020 ds. umiejętności cyfrowych, aby zidentyfikować wyzwania i wdrożyć najlepsze praktyki w zakresie edukacji cyfrowej;

- zaproponuje ramy polityki oraz projekt **zalecenia Rady w sprawie promowania włączenia społecznego i wspólnych wartości poprzez edukację i kształcenie nieformalne**, aby zapewnić wsparcie i doradztwo państwom członkowskim;

- będzie **aktywnie wspierać kształcenie nauczycieli i ustawiczne doskonalenie zawodowe** w zakresie skutecznego przekazywania wspólnych wartości, na których zbudowana jest Unia;

- będzie promować edukację włączającą poprzez dalszy rozwój **europejskiego przybornika dla szkół** oraz wykorzystując fundusze Erasmus+ i Horyzont 2020, w tym wsparcie **sojuszu szkół na rzecz włączenia**, w celu promowania dobrych praktyk w obszarze integracyjnego uczenia się (np. integracja uczniów będących dziećmi migrantów oraz przekazywania wspólnych wartości);

- przedstawi propozycję ukierunkowanych i innowacyjnych **działań w dziedzinie partnerskiego uczenia się**, jako inspiracji politycznej dotyczącej zarządzania systemami szkolnictwa (zapewnianie jakości, optymalizacja wykorzystywania zasobów, przejście osób uczących się przez proces edukacji);
- wykorzysta **sieci transnarodowe Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS)** w celu wymiany dobrych praktyk, w szczególności sieci współpracy w zakresie uczenia się i zdobywania umiejętności. Sieci współpracy oferują przestrzeń wzajemnego uczenia się, wspierając państwa członkowskie oraz inne zainteresowane strony w doskonaleniu ich polityk i praktyk w zakresie zarządzania inwestycjami europejskich funduszy strukturalnych i inwestycyjnych w uczenie się i zdobywanie umiejętności;
- będzie promować wykorzystywanie **europejskich funduszy strukturalnych i inwestycyjnych** w zakresie modernizacji systemów edukacji i szkoleń oraz w celu zapewnienia lepszego dostępu do edukacji dobrej jakości oraz zmniejszenia liczby osób wcześniej kończących naukę;
- będzie dalej rozwijać platformy „**eTwinning**” (partnerstwo elektroniczne) oraz **School Education Gateway** (platforma edukacji szkolnej), aby wspierać konstruktywną wymianę informacji pomiędzy nauczycielami oraz innymi przedstawicielami środowisk zawodowych na temat najlepszych rozwiązań w kształceniu szkolnym.

2.2. Szkolnictwo wyższe

Europa musi dokonywać postępów w zakresie modernizacji szkolnictwa wyższego. Niewątpliwie poszerzenie dostępu do szkolnictwa wyższego w ostatnich latach było jednym z kluczowych europejskich sukcesów. Jednakże dla europejskich uniwersytetów i szkół pomaturalnych sprostanie zapotrzebowaniu na wysokie umiejętności w społeczeństwie i gospodarce nadal jest ogromnym wyzwaniem. Pomimo wielu przykładów podejmowania modelowych działań i pomimo zaangażowania pracowników, studentów i zainteresowanych stron konsultacje przeprowadzone niedawno przez Komisję⁷ ujawniły obawy dotyczące rozbieżności pomiędzy tym, co instytucje szkolnictwa wyższego obecnie realizują, a umiejętnościami bez których sukces absolwenta jest niemożliwy.

Jakość nauczania jest kluczowym czynnikiem umożliwiającym podniesienie jakości szkolnictwa wyższego. Konieczne są większe inwestycje w szkolenia pedagogiczne nauczycieli akademickich. Jest to obszar, do którego tradycyjnie przywiązywano mniejszą wagę niż do wyników badań. W szczególności konieczna jest poprawa statusu i jakości nauczania w szkolnictwie wyższym. Wymaga to postępów w zakresie rozwijania i uznawania wysokiej jakości nauczania oraz nagradzania za jego prowadzenie. Dodatkowo coraz większe zróżnicowanie populacji studentów sprawia, że zapotrzebowanie na profesjonalizm w nauczaniu jest kwestią coraz bardziej nagłą. Nauczyciele powinni być dobrze przygotowani i przeszkoleni, aby uwzględniać potrzeby studentów pochodzących ze zróżnicowanych środowisk, mających odmienne oczekiwania i potrzeby.

W 2017 roku Komisja przedstawi pakiet inicjatyw w obszarze szkolnictwa wyższego. Aby poprawić system edukacji i szkoleń w UE, program modernizacji

⁷ SWD(2016) 195 final

szkolnictwa wyższego wspiera państwa członkowskie, instytucje edukacyjne, pracowników i studentów. Aby zapewnić solidną podstawę dla przyszłych prac, w 2017 roku Komisja przedstawi zaktualizowany⁸ i odnowiony program dla szkolnictwa wyższego, w oparciu o odpowiedzi otrzymane w ramach konsultacji publicznych dotyczących priorytetów współpracy UE, które zakończyły się na początku 2016 roku.

Komisja:

- będzie wspierać szkolnictwo wyższe w lepszym wyposażaniu młodych ludzi w umiejętności i kompetencje, które są niezbędne we współczesnym społeczeństwie poprzez wspieranie współpracy na rzecz tworzenia efektywnych programów i dobrych polityk. Jak ogłoszono w dokumencie Nowy europejski program na rzecz umiejętności oraz w ramach wysiłków na rzecz poprawy podstawy dowodowej potrzebnej do kształtowania polityki i praktyki w szkolnictwie wyższym, Komisja będzie współpracować z państwami członkowskimi w celu poprawy dostępności danych dotyczących zatrudnienia absolwentów oraz osiągnięć społecznych (**monitorowanie przebiegu kariery absolwentów**), również w zakresie kształcenia zawodowego i sektora szkoleń;

- zwiększy wkład instytucji szkolnictwa wyższego w innowacje regionalne poprzez **stworzenie większej liczby silniejszych powiązań pomiędzy uniwersytetami, przedsiębiorstwami i innymi organizacjami** – tworząc również powiązania ze strategiami inteligentnej specjalizacji w ramach europejskich funduszy strukturalnych i inwestycyjnych, co doprowadzi do udrożnienia ścieżek pomiędzy edukacją a rynkiem pracy;

- poprawi **interakcje pomiędzy badaniami a nauczaniem**, zapewniając nauczanie oparte na najnowszej wiedzy i odpowiednio uznawane oraz wysoki poziom umiejętności analitycznych oraz zdolności do rozwiązywania problemów u absolwentów;

- aby promować **stosowne i efektywne inwestycje w szkolnictwo wyższe** oraz wspierać władze państw członkowskich, w 2017 roku Komisja skupi swoje działania na trzech aspektach:

ocena skutecznego wydatkowania środków na szkolnictwo wyższe przez ekspertów zewnętrznych, skoordynowana z bieżącymi pracami OECD; sprawozdanie zostanie opublikowane w 2018 roku;

wzmocniony program wzajemnego doradztwa dotyczący opracowania systemu finansowania w oparciu o program pilotażowe zrealizowane z powodzeniem w Republice Czeskiej oraz program, który rozpoczyna się właśnie w Słowenii;

badania w zakresie prowadzonych działań mające na celu poprawę efektywności europejskich funduszy strukturalnych i inwestycyjnych we wspieraniu szkolnictwa wyższego. Prace te są prowadzone przez Wspólne Centrum Badawcze i finansowane z programu Erasmus+. Obejmują one analizy dotyczące sposobu, w jaki szkolnictwo wyższe jest angażowane we wdrażanie strategii inteligentnej specjalizacji oraz konkretne porady dla władz regionalnych oraz zainteresowanych stron w zakresie optymalizacji działań, aby osiągnąć największe możliwe oddziaływanie. Po uruchomieniu projektów

⁸ Dnia 20 września 2011 roku Komisja przedstawiła komunikat „Działania na rzecz wzrostu gospodarczego i zatrudnienia – plan modernizacji europejskich systemów szkolnictwa wyższego” (COM(2011) 567 final).

pilotażowych w dwóch regionach prace te zostaną rozszerzone w oparciu o wyniki obecnie prowadzonych projektów.

3. Zapewnienie państwom członkowskim lepszego wsparcia w zakresie wdrażania reform na rzecz lepszych systemów edukacyjnych

Umieszczenie kwestii edukacji wśród priorytetów agendy politycznej. Prace związane z realizacją programu na rzecz lepszej jakości i lepszych wyników w edukacji powinny rozpocząć się od uświadamiania konieczności podjęcia pilnych działań. Inne polityki – dotyczące kwestii społecznych, obywatelskich, zatrudnienia, gospodarki i bezpieczeństwa – również korzystają z wyników płynących z dobrej edukacji, dlatego też konieczne jest postrzeganie reform edukacyjnych w szerokim kontekście. Debata na najwyższym szczeblu może nadać impuls polityczny konieczny do zwrócenia większej uwagi na jakość systemów edukacji i podjęcia działań w celu ich usprawnienia.

Realizacja reform edukacyjnych w ramach europejskiego semestru na rzecz koordynacji polityki gospodarczej. Już dziś wytyczne dotyczące zatrudnienia⁹ obejmują mandat umożliwiający przeprowadzanie reform edukacyjnych, a kwestie związane z edukacją stanowią element prac w ramach semestru europejskiego. Podstawa dowodowa dotycząca edukacji uzyskana w ramach semestru europejskiego mogłaby być dodatkowo wzmocniona poprzez lepsze wykorzystanie sprawozdania analitycznego „Monitor kształcenia i szkolenia”. Dodatkowo można również zastanowić się nad tym, w jaki sposób dane OECD dotyczące umiejętności mogłyby zostać lepiej wykorzystane jako wskaźnik lub wartość odniesienia do monitorowania postępów w zakresie poprawy jakości wyników kształcenia.

Wspieranie wysiłków na rzecz realizacji reform w państwach członkowskich. Decyzja dotycząca sposobu rozwijania systemów edukacji i szkoleń w poszczególnych państwach członkowskich leży w ich własnej gestii. Modernizacja i doskonalenie edukacji wymaga reform w oparciu o gruntowną wiedzę na temat tego, co sprawdza się w edukacji. UE może pomóc decydentom w państwach członkowskich w podejmowaniu decyzji związanych z wyborem kierunku polityki poprzez przekazanie danych porównawczych, wzmocnienie podstawy dowodowej, przeprowadzanie analiz oraz określanie wartości odniesienia, promowanie wzajemnego uczenia się i dzielenia się wiedzą na temat dobrych praktyk, jak również poprzez oferowanie ukierunkowanego wsparcia, korzystając z istniejącej współpracy z licznymi wewnętrznymi i zewnętrznymi podmiotami przekazującymi dane, w tym z OECD.

Poprawa współpracy w różnych obszarach polityki. Biorąc pod uwagę wzajemne powiązania poszczególnych polityk możliwe jest wzmocnienie współpracy pomiędzy nimi. Mogłaby ona przybrać formę wspólnych dyskusji politycznych, wiążących obszar edukacji z dziedzinami takimi jak gospodarka, finanse, zatrudnienie, zabezpieczenie społeczne, polityka zdrowotna i strategie integracyjne, w tym dotyczące integracji cudzoziemców. Edukacja odgrywa również ważną rolę w zapobieganiu radykalizacji

⁹ Zgodnie z artykułem 146 TFUE państwa członkowskie powinny uważać wspieranie zatrudnienia za przedmiot wspólnego zainteresowania i koordynować swoje działania w tym względzie w ramach Rady. Zgodnie z artykułem 148 TFUE Rada opracowuje wytyczne, które państwa członkowskie uwzględniają w swoich politykach zatrudnienia.

prowadzącej do brutalnego ekstremizmu¹⁰. Taka współpraca miałaby również zasadnicze znaczenie dla wzmocnienia podstawy dowodowej w zakresie najlepszych rozwiązań w edukacji.

Położenie większego nacisku na efektywność. Połączenie wiedzy eksperckiej podmiotów działających w obszarze edukacji i innych obszarach polityki, w szczególności włączenia społecznego, zatrudnienia, polityki gospodarczej i finansów publicznych, pomogłyby w wysiłkach politycznych na rzecz podnoszenia efektywności edukacji. Celem byłoby osiągnięcie lepszych wyników. Elementem innowacyjnym byłaby przykładowo współpraca z Komitetem Polityki Gospodarczej, Komitetem ds. Zatrudnienia lub Komitetem Ochrony Socjalnej. Korzystając z pozytywnych doświadczeń w obszarze zdrowia i opieki długoterminowej, służby Komisji, wraz z Komitetem Polityki Gospodarczej (oraz innymi stosownymi organami), mogłyby wspólnie sporządzić analizę polityk i systemów edukacyjnych oraz ich efektywności i wyników. Praca ta mogłaby się też przyczynić do nawiązania bliższej współpracy pomiędzy składami Rady, np. pomiędzy Radą ds. Edukacji, Młodzieży, Kultury i Sportu, Radą ds. Zatrudnienia, Polityki Społecznej, Zdrowia i Konsumentów oraz Radą do Spraw. Gospodarczych i Finansowych.

Komisja:

- umożliwi **łatwy dostęp przez internet do dobrych praktyk** w zakresie „dobrze funkcjonujących rozwiązań w edukacji”. Będzie to przyjazny dla użytkownika pojedynczy punkt kontaktowy, opierający się na istniejących narzędziach internetowych i stanowiący ich uzupełnienie;
- będzie wspierać obecne wysiłki państw członkowskich mające na celu nadążanie za transformacją cyfrową w edukacji;
- zapewni państwom członkowskim wzmocnione, poszerzone i indywidualnie dostosowane wsparcie w zakresie polityki za pośrednictwem **wzajemnego doradztwa**, łączące wysiłki profesjonalnych partnerów z administracji krajowych, aby zapewnić doradztwo zewnętrzne państwom, które poproszą o wsparcie w zakresie reformy edukacyjnej;
- wzmocni **podstawę dowodową** (w szczególności w oparciu o coroczny „Monitor kształcenia i szkolenia”) oraz poprawi jakość **analizy** (np. poprzez promowanie współpracy w różnych obszarach polityki oraz poprzez zaangażowanie organów takich jak Komitet Polityki Gospodarczej), aby uzupełnić luki w wiedzy o kluczowych czynnikach, na których opierają się sprawnie działające systemy.

4. Podsumowanie

Modernizacja i poprawa jakości edukacji wymaga reform. Decyzja dotycząca wdrożenia tych reform leży w gestii państw członkowskich. Jednocześnie postępy tych reform oraz ich wyniki leżą w interesie wszystkich państw członkowskich, ponieważ z reform tych i ich wyników skorzysta cała Europa, na przykład w formie spójności i sprawiedliwości społecznej, wyższego wzrostu, zatrudnienia, innowacji i konkurencyjności.

¹⁰ Odnośnie do roli edukacji w zapobieganiu radykalizacji zob. komunikat w sprawie zapobiegania radykalizacji postaw prowadzącej do brutalnego ekstremizmu (COM(2016) 379).

UE może wspierać wysiłki państw członkowskich. Niniejszy komunikat czyni z udoskonalenia i modernizacji edukacji kluczowy priorytet agendy UE. Określa on ukierunkowane działania na poziomie UE, które mogą wspierać państwa członkowskie w przeprowadzaniu reform, i wspiera stworzenie wspólnej agendy, która pozwoli zrealizować w praktyce cel polegający na zapewnieniu ogólnodostępnej edukacji wysokiej jakości.